

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. birželio 6 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski (pranešėjas), Algirdo Taminsko ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovo V. V. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. rugsėjo 21 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo S. J. ieškinį atsakovui V. V. dėl paskleistų duomenų paneigimo bei pripažinimo žeminančiais garbę ir orumą bei neatitinkančiais tikrovės, neturtinės žalos atlyginimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių asmens garbės ir orumo gynimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė pripažinti, kad atsakovo teiginiai, jog ieškovo veikla yra „marodieravimas“, „santykiai su lavonais“, o ieškovas yra „atskiras visuomenės atstovas, kuris, jei nemoka kurti, tai geriau kapstosi po praeitį“, „melagingų naujienų skleidėjas“, „plokščios žemės teorijos šalininkas“, neatitinka tikrovės ir žemina ieškovo garbę ir orumą, priteisti iš atsakovo 1 Eur neturtinės žalos atlyginimą, bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovas nurodė, kad nuo 2016 m. lapkričio 14 d. iki 2019 m. liepos 1 d. buvo Lietuvos Respublikos Seimo nariu, o nuo 2016 m. lapkričio 22 d. – ir Seimo Biudžeto ir finansų komiteto (toliau – Komitetas) pirmininku. Ieškovas 2018 m. kovo 29 d. nutarimu Nr. XIII-1065 pavedė Komitetui atlikti parlamentinį tyrimą dėl vietinių ir regioninių veiksmų ir aplinkybių, lėmusių 2009–2010 metų krizės Lietuvoje reiškinius ir finansų būklę. Komitetas 2018 m. balandžio 5 d. raštu Nr. S-2018-2636, kurį pasirašė ieškovas, kreipėsi į Lietuvos banką dėl parlamentiniam tyrimui reikalingos informacijos išreikalavimo. Atsakovas – Lietuvos banko valdybos (toliau – Valdyba) pirmininkas 2018 m. rugsėjo, 2019 m. balandžio mėnesiais vykusiuose visuotiniuose Lietuvos banko tarnautojų susirinkimuose parlamentinį tyrimą lygino su „marodieravimu“, „santykiais su lavonais“, o parlamentinio ekonominio tyrimo vadovus vadino „atskiris visuomenės atstovais, kurie, jei nemoka kurti, tai geriau kapstosi po praeitį“, „melagingų naujienų skleidėjais“, „plokščios žemės teorijos šalininkais“ ir pan. Valdybos 2019 m. rugpjūčio 27 d. nutarime Nr. 03-159 konstatuota, kad atsakovas paaiškinimuose pripažino, jog šie žodžiai buvo skirti ieškovui. Lietuvos banko tarnautojų 2018 m. rugsėjo 14 d. susirinkimo oficialus vaizdo įrašas buvo prieinamas banko darbuotojams, buvo galima daryti jo įrašo kopijas, viešinti, susirinkimo medžiaga buvo įkelta į viešai prieinamą interneto šaltinį, be to, ginčo teiginiai buvo publikuojami ir komentuojami visuomenės informavimo priemonėse, taigi, duomenys buvo paskleisti viešai.
4. Ieškovas nurodė, kad atsakovo pasakyti teiginiai neatitinka tikrovės, žemina ieškovo garbę ir orumą, menkina jo reputaciją. Dėl atsakovo viešai išsakytų teiginių apie ieškovą pastarajam kilo sudėtingų situacijų, susijusių su jo tolesne profesine veikla ir viešųjų pareigų vykdymu. Aktyviai ir sistemingai reikšdamas šankstinių ir šališką nusistatymą parlamentinio krizės tyrimo ir jį vykdančių asmenų atžvilgiu, neigiamai nuteikdamas ne tik sau pavaldžius tarnautojus, bet ir visą visuomenę, atsakovas vartojo valstybės institucijos vadovui netinkamą žeminančią Seimą ir jo narius leksiką. Atsakovo paskleista informacija apie ieškovą laikytina žinia, kuri neturi objektyvaus pagrindo, neatitinka tikrovės, yra ieškovą žeminančio pobūdžio.
5. Ieškovas pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 2.24 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktų pagrindais prašo pripažinti atsakovo paskleistus teiginius tikrovės neatitinkančiais ir žeminančiais ieškovo garbę ir orumą bei atlyginti neturtinę žalą. Teismui konstatavus, jog atsakovas pareiškė nuomonę, o ne paskleidė žinias apie ieškovą, ieškovo teisių gynimui taikytinas kitas teisinis pagrindas, t. y. deliktinė civilinė atsakomybė, nes turtinių teisių bei interesų pažeidimas dėl tokios nuomonės paskleidimo atsiranda iš delikto (CK 1.137, 6.263 straipsniai).

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2021 m. balandžio 13 d. sprendimu ieškinį atmetė, paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
7. Teismas nustatė, kad ieškovas, būdamas Komiteto pirmininkas, Seimui 2018 m. kovo 29 d. nutarimu Nr. XIII-1065 pavedus atlikti parlamentinį tyrimą dėl vietinių ir regioninių veiksmų ir aplinkybių, lėmusių 2009–2010 metų krizės Lietuvoje reiškinius ir viešųjų finansų būklę, 2018 m. balandžio 5 d. raštu Nr. S-2018-2636 kreipėsi į Lietuvos banką dėl šiam tyrimui reikalingos informacijos pateikimo.
8. Teismas, remdamasis Valdybos 2019 m. rugpjūčio 27 d. nutarimu Nr. 03-159, kuriuo buvo tiriamas atsakovo elgesio atitiktis Lietuvos banko

tarnautojų etikos kodeksui (toliau – ir Etikos kodeksas), nustatė, kad atsakovas, būdamas Valdybos pirmininkas bei deleguodamas užduotį rengti atsakymą parlamentinei krizės tyrimo komisijai, vidaus dokumentų sistemoje surašė tokio turinio rezoliuciją: „Na, štai ir sulaukėme. Tai dabar mesime visus darbus velniop ir tuščiomis apsuksomis gaminsime atsakymus. Na, aš jau visiškai nieko nesuprantu, beprasniškesnio darbo nesu matęs. Nežinau, pasitarkime, bet tais klausimais, kurie liečia viešuosius finansus gal sakau tegu ir atsakinėja už juos atsakingi. Aš skaičiuoju iki dešimt, atsigieriu vandens, nes priešingu atveju tuoj prabilsiu netautiniu folkloru. Galejo dar paklausti, kas nužudė JFK bei kur paslėpta Vytauto Didžiojo kartiną.“ Šiame Valdybos nutarime taip pat buvo vertinami atsakovo pasisakymai Lietuvos banko visuotiniuose tarnautojų susirinkimuose, vykusiuose 2018 m. rugsėjo ir 2019 m. balandžio mėnesiais. Teikdamas paaiškinimus Valdybai dėl susirinkimo metu savo išsakytų žodžių bei frazių, 2019 m. rugpjūčio 9 d. paaiškinime atsakovas nurodė, kad „jie yra vaizdingi, turintys emocinį krūvį ir pasakyti su tikslu išreikšti asmeninę poziciją, kad Lietuvos banko strateginiai tikslai orientuoti į ateitį, o ne į praeitį, kad banko funkcijos susijusios su „ateities architektūra“, o ne su „praeities archeologija“. Taip pat savo paaiškinime atsakovas pažymėjo, kad šie žodžiai buvo skirti ieškoviui. Valdyba nutarimu konstatavo, jog Etikos kodekso nuostatų atsakovas nepažeidė.

9. Teismas pažymėjo, kad ieškovas nepateikė 2018 m. rugsėjo ir 2019 m. balandžio mėnesiais vykusių Lietuvos banko tarnautojų visuotinių susirinkimų, kuriuose pasakyti ginčo teiginiai, garso įrašų kaip tiesioginių šaltinių, leidžiančių įvertinti visą kontekstą.
10. Teismas nustatė, kad 2019 m. balandžio 2 d. vykusios ieškovo ir Seimo pirmininko V. P. spaudos konferencijos Seime metu pats ieškovas pateikė trumpą vaizdo ir garso įrašą (19 min. 33 sek. – 20 min. 25 sek.) iš 2018 m. rugsėjo 14 d. Lietuvos banko tarnautojų visuotinio susirinkimo, kuriame užfiksuoti tokie atsakovo teiginiai: „<...> ir vėlgi, sieju tada su ta antra skaidre ir su „politiniu sezonu“. Be jokios abejonės, gausime per kupras, ta prasme. Aš tiesiog noriu pasakyti, kad mes, kad mes, ir aš įsivaizduoju – Lietuvos bankas, esame į priekį žiūrinti institucija. Ta prasme mūsų nedomina marodieravimas, mūsų nedomina santykiai su lavonais, ta prasme, mes žiūrime į priekį. Na, bet yra visuomenės dalis, atskiri atstovai, kurie, jei nemoka kurti, tai jie geriau, ta prasme, tada kapstosi po praeitį. Tai čia ne mūsų kelias. Todėl šitas kelias yra būtent kelias į priekį <...>“.
11. Atsakovo teiginiai, išsakyti 2019 m. balandžio mėn. vykusio visuotinio Lietuvos banko tarnautojų susirinkimo metu apie neįvardytus asmenis, manančius, kad bankai Lietuvoje sukėlė krizę, kuriuos atsakovas lygino su „plokščios žemės teorijos šalininkais“ ir „melagingų žinių skleidėjais“, yra išdėstyti raštu 2019 m. rugpjūčio 27 d. Valdybos nutarime
, tačiau duomenų, kokius tiksliai teiginius ir kokiame kontekste atsakovas pasakė šio susirinkimo metu, ieškovas į bylą nepateikė.
12. Teismas padarė išvadą, kad ginčo teiginiai atsakovo buvo pasakyti skirtingu laiku ir skirtingose vietose, galimai skirtingame kontekste, kuris, nepateikęs teismui pirminių bei nefragmentuotų šaltinių, nebuvo atskleistas. Ginčo teiginių kvalifikavimui toks selektyvus duomenų pateikimas nesudaro pagrindo pripažinti, kad būtent tokie teiginiai, kuriuos ieškovas prašo pripažinti kaip žeminančius jo garbę ir orumą, atsakovo buvo paskleisti. Teismo vertinimu, sulyginus ieškovo nurodytus ginčo teiginius su pasakytais atsakovo, sakinių konstrukcija ženkliai skiriasi.
13. Teismas nurodė, kad byloje nėra duomenų, leidžiančių teigti, jog atsakovas yra išsakęs ginčo teiginius viešai, žiniasklaidai ar visuomenei. Ieškovas kvestionuoja atsakovo teiginius, išsakytus Lietuvos banko tarnautojų visuotinio susirinkimo metu, vykdant darbinės pareigas, teiginių paskleidimo faktą grįsdamas neviešai prieinama informacija, banko vidaus dokumentais, skirtais neviešam naudojimui. Atsižvelgdama į tai, teismas konstatavo, jog ieškovas neįrodė žinių paskleidimo fakto.
14. Teismas padarė išvadą, kad bylos medžiaga nepatvirtina, jog informacijos gavėjas be jokių papildomų paaiškinimų ar interpretacijų pats savaime galėtų ginčo teiginius priskirti ieškoviui, t. y. suvokti, jog jie apie ieškovą. Pats ieškovas 2019 m. balandžio 2 d. spaudos konferencijoje su Seimo pirmininku V. P. atsakovo teiginius apie „marodieravimą“ ir „santykius su lavonais“ vertino kaip epitetus, skirtus vykusiams politiniams procesams apibūdinti, pabrėždamas kritinį Lietuvos banko požiūrį į vykdomą parlamentinį ekonominės krizės tyrimą, jo nenorą bendradarbiauti, teikti Komitetui reikalaujamą informaciją apie 2009–2010 metų krizės Lietuvoje reiškinį ir viešųjų finansų būklę. Ieškovas nepriskyrė ginčo teiginių sau asmeniškai ir tuo tik patvirtino, jog nurodytos frazės yra bendro pobūdžio ir nebuvo nukreiptos į konkretų asmenį. Be to, panašius atsakovo teiginius, kuriuos kvestionuoja ieškovas, kaip jį asmeniškai įžeidžiančius, nurodė ir kitas, dabar jau buvęs, Lietuvos banko darbuotojas T. R., reikalavęs iš Valdybos atlikti tyrimą dėl atsakovo teiginių. Aplinkybė, jog atsakovas savo paaiškinime, adresuotame Valdybai, t. y. neviešame dokumente, nurodė savo žodžius skyęs ieškoviui, nesudaro pagrindo teigti, jog beveik prieš metus Lietuvos banko tarnautojų visuotiniame susirinkime atsakovo pasakytus teiginius galima buvo suprasti kitaip.
15. Teismas, remdamasis bylos medžiaga, šalių paaiškinimais, nusprendė, kad byloje nepakanka įrodymų žinių paskleidimo faktui nustatyti ir pripažinti, jog žinios buvo apie ieškovą.
16. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovo apeliacinį skundą, 2021 m. rugsėjo 21 d. nutartimi pakeitė Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. balandžio 13 d. sprendimą ir ieškinį tenkino iš dalies – pripažino, kad atsakovas 2018 m. rugsėjo 14 d. ir 2019 m. balandžio mėn. vykusiuose Lietuvos banko visuotiniuose tarnautojų susirinkimuose teiginiais, jog ieškovas yra „atskiras visuomenės atstovas, kuris nemoka kurti, tai geriau kapstosi po praeitį“, bei teiginiu, kad jis yra „melagingų naujienų skleidėjas“, išreiškė nuomonę, žeminančią ieškovo garbę ir orumą; panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo; kitą teismo sprendimo dalį paliko nepakeistą; paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
17. Teisėjų kolegija, pasisakydama dėl ieškovo argumento, kad pirmosios instancijos teismas netenkino ieškovo prašymo išreikalauti iš atsakovo ir Lietuvos banko dokumentus, atsakovo paaiškinimus, kurių pagrindu buvo parengtas Lietuvos banko valdybos 2019 m. rugpjūčio 27 d. nutarimas Nr. 03-1059, pažymėjo, jog, neprašant išreikalauti tų pačių įrodymų, dėl kurių išreikalavimo pirmosios instancijos teismas atmetė ieškovo prašymą, apeliacinės instancijos teismas negali rinkti įrodymų. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) ir kituose teisės aktuose nėra nuostatų, kad teismas gali rinkti įrodymus savo iniciatyva asmens garbės ir orumo gynimo byloje.
18. Teisėjų kolegija, vertindama vaizdo įrašą, paskelbtą 2019 m. balandžio 2 d. spaudos konferencijos metu, kuriame atsakovas pasakė: „<...> ta prasme mes žiūrime į priekį, mūsų nedomina marodieravimas, mūsų nedomina santykiai su lavonais, ta prasme, mes žiūrime į priekį. Na, bet yra visuomenės dalis, atskiri atstovai, kurie, jei nemoka kurti, tai jie geriau, ta prasme, tada kapstosi po praeitį <...>“, pritarė atsakovo argumentams, kad teiginiais „marodieravimas“, „santykiai su lavonais“ nebuvo vertinama ieškovo veikla, o buvo pasisakyta apie Lietuvos banką, t. y. kokios veiklos krypties jis laikosi. Tai, kad tokį banko veiklos krypties apibūdinimą lėmė atliekamas parlamentinės komisijos tyrimas, nereikia, kad susirinkime dalyvavusių asmenų dauguma galėjo šį teiginį suprasti kaip tyrimą atliekančios komisijos ir jos vadovo veiklos vertinimą kaip marodieravimą ir santykius su lavonais.
19. Teisėjų kolegija nustatė, kad iš vaizdo įrašo, paskelbto 2019 m. balandžio 2 d. spaudos konferencijos metu, matyti, jog atsakovas, kalbėdamas Lietuvos banko tarnautojų visuotiniame susirinkime, teigė, jog „visuomenės dalis, atskiri jos atstovai, nemoka kurti, todėl geriau kapstosi po praeitį“. Kai teiginiu įvertinama asmens veikla, pats asmuo, reiškia, jog tai yra nuomonė apie asmenį, o ne žinia, nes iš teiginio yra aišku, jog taip vertina asmenį kalbėtojas. Kai nėra galimybės patikrinti, ar teiginys atitinka tikrovę, ar egzistuoja toks faktas, tokie teiginiai nėra duomenys, jie vertinami kaip kalbėtojo nuomonė. Šiuo pasisakymu atsakovas išdėstė savo nuomonę dėl atliekamo parlamentinio tyrimo dėl vietinių ir regioninių veiksmų ir aplinkybių, lėmusių 2009–2010 metų krizės Lietuvoje reiškinį ir viešųjų finansų būklę, taip pat apie komiteto, kuriam buvo pavesta atlikti tyrimą, vadovą – ieškovą.
20. Teisėjų kolegija, remdamasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 20 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-247-701/2020](#) išaiškinimais, pažymėjo, kad teismas, nagrinėdamas bylą dėl garbės ir orumo ar dalykinės reputacijos gynimo, nustatęs, jog asmens teisės buvo pažeistos ne žinios, o nuomonės paskleidimu, jas gina ne [CK 2.24 straipsniu](#), o [CK 1.137, 6.263 straipsnių](#) pagrindu, taikydamas

civilinę deliktinę atsakomybę ir (arba) kitus ieškovo pasirinktus pažeistų jo teisių gynimo būdus, be kita ko, pažeidimo pripažinimą (t. y. pripažinimą, kad paskleista nuomonė žemina asmens garbę ir orumą ar dalykinę reputaciją). Nuomonei įvertinti teismui visų pirma reikia nustatyti, kokia nuomonė buvo paskleista, t. y. nustatyti jos turinį ir paskleidimo faktą. Nuomonės turinį, kuris yra fakto klausimas, kaip ir jos paskleidimo faktą, teismas nustato pagal įrodymų vertinimo taisykles, įvertinęs byloje surinktus įrodymus. Šių faktų įrodinėjimo pareiga tenka ieškovui.

21. Teisėjų kolegijos vertinimu, 2019 m. rugpjūčio 27 d. Lietuvos banko nutarime Nr. 03-159 „Dėl V. V.“ nurodyti atsakovo teiginiai ir paaiškinimai valdybai leidžia daryti išvadą, kad atsakovas 2018 m. rugsėjo 14 d. Lietuvos banko tarnautojų visuotiniame susirinkime išsakė savo nuomonę apie ieškovą, nurodydamas, jog „atskiri asmenys nemoka kurti, todėl kapstosi po praeitį“. Iš pasisakymo temos ir aplinkybės, kad pasisakydamas atsakovas kritikavo parlamentinės komisijos, tiriانčios 2009–2010 metų krizės priežastis, veiksmus, darytina išvada, jog asmenys, dalyvavę susirinkime, galėjo suprasti, kad tokiais žodžiais apibūdinamas ieškovas, kaip komisijos pirmininkas. Nors atsakovas neįvardijo pavardę ieškovo, tačiau klausytojams buvo aišku, jog šis įvertinimas skiriamas ieškovui. Atsakovo teiginiai, kad „atskiri asmenys nemoka kurti, todėl kapstosi po praeitį“, žemina, menkina asmens gebėjimus, todėl vertintini kaip nuomonė, kuria nepagrįstai, neetiškai buvo pažeminta ieškovo garbė ir orumas. Tokie teiginiai būtų tinkamai reiškiami nuomone tuo atveju, jei pasisakantis asmuo pagrįstų asmenų, apie kuriuos kalba, nesugebėjimą kurti.
22. Teisėjų kolegija, priešingai nei vertino pirmosios instancijos teismas, padarė išvadą, kad ginčo teiginiai buvo išsakyti viešai, nes buvo pasakyti banko tarnautojų visuotiniame susirinkime ir juos girdėjo daugelis asmenų. Taigi atsakovas paskleidė savo nuomonę pakankamai didelei žmonių grupei.
23. Atsakovo teiginiais, kad ieškovas yra „melagingų naujienų skleidėjas“, pasakytas 2019 m. balandžio mėn. visuotiniame susirinkime, įvertinamos asmens pasakytos kalbos. Dėl to ieškovui reikalaujant pripažinti, kad toks jo kalbos vertinimas nėra pagrįstas ir tai žeidžia jo garbę ir orumą, atsakovas turi pateikti įrodymus, jog toks jo vertinimas turėjo pagrindą, nurodyti, kada ir kokios melagingos naujienos buvo paskleistos. Atsakovui nepateikus įrodymų, kad ieškovas buvo paskleidęs melagingas naujienas, darytina išvada, kad tokia atsakovo išsakyta nuomone buvo siekiama pažeminti, sumenkinti ieškovą kaip asmenį, ši nuomonė buvo paskleista banko visuotiniame tarnautojų susirinkime, ji yra neetiška ir nepagrįsta. Susirinkime dalyvavę asmenys iš kalbos konteksto galėjo suprasti, kad taip reiškiami nuomone apie ieškovą, todėl šiuo teiginiu buvo pažeminta ieškovo garbė ir orumas.
24. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad atsakovo teiginiu „plokščios žemės teorijos šalininkas“ nebuvo padarytas pažeidimas ieškovo atžvilgiu. Kolegija atmetė ieškovo argumentus, kad atsakovo teiginys „plokščios žemės teorijos šalininkas“, kaip ir kiti ginčo teiginiai, reiškia, jog ieškovas ir jo veikla laikytini saviyeikla, kurią jis vykdo kažkokiu iškreiptu būdu, taip pat kad tai gali reikšti, jog tautos atstovai neturi nuovokos, ar žemė plokščia, ar apvali. Šį ieškovo asmenį apibūdinantį įvertinimą atsakovas išsakė ieškovo atžvilgiu Lietuvos banko valdybos susirinkime, tačiau šio teiginio nėra pagrindo vertinti kaip apibūdinančio tautos atstovus kaip neturinčius nuovokos, ar žemė plokščia, ar apvali. Žodžiai buvo pavartoti perkeltine prasme.
25. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad įrodymus byloje turi pateikti tas proceso dalyvis, kuris turi reikalingus bylos aplinkybės nustatyti įrodymus. Atsakovas, neigdamas, jog jis pasakė būtent tokius teiginius, kokius nurodo ieškovas, teigdamas, kad nurodyti teiginiai yra ištraukti iš konteksto, turėjo pareigą pateikti susirinkimų vaizdo įrašus. Atsakovas yra Lietuvos banko valdytojas, todėl turėjo galimybę pateikti susirinkimų vaizdo įrašus, tačiau šių įrodymų neteikė. Todėl teisėjų kolegija, įvertinusi kartu su kitais įrodymais ieškovo paaiškinimus, kuriuose nurodoma, kokius teiginius pasakė atsakovas susirinkimuose, nusprendė, kad atsakovas išreiškė savo nuomonę apie ieškovą nepagrįstai, neetiškai, pažeidė ieškovo garbę ir orumą.
26. Nors ieškovas prašė apginti jo pažeistą teisę [CK 2.24 straipsnio](#) pagrindu, teisėjų kolegija nusprendė, kad ieškovo teisę ginti [CK 1.137 straipsnio](#) pagrindu.
27. Teisėjų kolegija atmetė ieškovo reikalavimą priteisti 1 Eur neturtinės žalos atlyginimą, atsižvelgdama į tai, kad nepateikti neturtinės žalos dydžio įvertinimo kriterijai, be to, pažeidimo pripažinimas yra pakankama pažeistų ieškovo teisių gynimo priemonė.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

28. Kasaciniu skundu atsakovas prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 21 d. nutartį ir grąžinti šią civilinę bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui arba atmeti ieškinį, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 28.1. Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas ieškinio pagrindą sudarančias aplinkybes pagal [CK 1.137 straipsnio](#) 3 dalies nuostata, o ne pagal [CK 2.24](#) straipsnį, kuria rėmėsi ieškovas, nesuteikė atsakovui teisės pasisakyti dėl įrodinėtinų aplinkybių nauju pagrindu, pažeidė rungimosi principą.
  - 28.2. Apeliacinės instancijos teismas neatskleidė bylos esmės, nes netyrė, nevertino esminių ginčą sudariusių aplinkybių – ginčo teiginių paskleidimo fakto (laiko, būdo), ieškovo, kaip viešojo asmens, statuso, jo svarbos visuomenėje, paties ieškovo veiksmų bei visuomenės viešojo intereso žinoti informaciją, susijusią su atliekamu parlamentiniu tyrimu dėl vietinių ir regioninių veiksmų ir aplinkybių, lėmusių 2009–2010 metų krizės Lietuvoje reiškinį, atsakovo nuomonės paskleidimo tikslo, nuomonės etiškumo ir atsakovo sąžiningumo. Be to, teismo motyvai prieštaringi. Priešingai nei nurodė teismas, pirmosios instancijos teismas nevertino ir nepadarė išvadų, kad visi ginčo teiginiai atitinka tikrovę, nes, neįrodžius ginčo teiginių paskleidimo fakto ir fakto, kad ginčo teiginiai yra apie ieškovą, pirmosios instancijos teismas kitų teisinių argumentų net nesvarstė.
  - 28.3. Apeliacinės instancijos teismas, pripažindamas atsakovą atsakingu dėl ieškovo sukurtų ginčo teiginių, kurių autorius atsakovas nėra, paskleidimo, netinkamai aiškino ir taikė [CK 1.137](#) ir 6.263 straipsnius, nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos garbės ir orumo gynimo byloje, kuriose nurodoma, jog yra būtina nustatyti nuomonės paskleidimo faktą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-127-403/2018). Teismas turėjo nustatyti, ar atsakovas paskleidė ginčo teiginius, ir vertinti būtent atsakovo originalius teiginius, o ne ieškovo sukurtus ar jo interpretuotus. Teismas ignoravo aplinkybę, kad ieškovas pats iš skirtingu laiku, skirtingų įvykių sukonstravo (sukūrė) neva atsakovo paskleistą nuomonę.
  - 28.4. Teismas nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos nuomonės raiškos gynimo byloje, nes netinkamai vertino atsakovo nuomonės faktinį pagrindą tikrindamas nuomonę pagal tiesos ir tikslumo kriterijus, kurie keliami paskleistai žiniai. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad nuomonė – tai asmens subjektyvus faktų ir duomenų vertinimas; nuomonė turi turėti pakankamą faktinį pagrindą, tačiau ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-141-690/2016). Atsakovo originalūs teiginiai yra susiję su tuo metu vykusiais aktualiais politiniais procesais, jie yra bendro pobūdžio, nukreipti į tuo metu vykusius procesus ir veiksmus, bet ne į konkrečius asmenis, atsakovo frazės neturi aiškaus adresato.
  - 28.5. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai perkėlė įrodinėjimo našta atsakovui ir jam priskyrė pareigą įrodyti ginčo teiginių

paskleidimo faktą, todėl nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, kurioje išaiškinant, kad nuomonės paskleidimo faktą bei faktą, ar nuomonė yra apie ieškovą, pareiga įrodyti tenka ieškovui, o atsakovas turi įrodyti, jog jo paskleista nuomonė turi pakankamą faktinį pagrindą ir ja nebuvo siekta sumenkinti, įžeisti ieškovo ar kitaip specialiai jam pakenkti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-247-701/2020](#)). Ieškovo pasyvumas neprašant apeliacinės instancijos teismo išreikalauti Lietuvos banko susirinkimų vaizdo įrašų, neginčijant pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo atmestas prašymas dėl įrašų išreikalavimo, negali daryti įtakos atsakovo įrodinėjimo naštos pasikeitimui.

29. Ieškovas atsiliepimu į kasacinį skundą prašo skundą atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 29.1. Teismai atskleidė bylos esmę, pats atsakovas neskundė pirmosios instancijos sprendimo, todėl sutiko su bylos faktų aiškinimu.
- 29.2. Ieškinyje nurodytų faktinių aplinkybių teisinė kvalifikacija, teisės normų parinkimas, aiškinimas ir taikymas ginčo santykiui yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva. Nepriklausomai nuo to, kokią nuomonę dėl teisės taikymo byloje jau nustatytiems faktams būtų siūlęs taikyti atsakovas, tai niekaip nepaneigtų teismo teisės ją tinkamai taikyti.
- 29.3. Apeliacinės instancijos teismo nutartis motyvuota ir neprieštaringa, be to, pagal kasacinio teismo praktiką teismo sprendimas nenaikinamas vien dėl to, jog jo motyvai neišsamūs.
- 29.4. Asmens garbė ir orumą gali pažeisti ne tik konkretus tikslus teiginys (pvz., ilgas sakinyss, kuriame yra pateikiama visokia informacija), bet ir konkretus to asmens viešas apibūdinimas tam tikrais žodžiais. Būtent tokios pozicijos (žinių ar nuomonės) skleidimas ir gali žėisti asmens garbė ir orumą. Šiuo atveju pats atsakovas savo paaikškinimuose Lietuvos banko valdybai (šių paaikškinimų nepateikė teismui) tiesiogiai nurodė, kad ginčo teiginiai buvo skirti ieškovui. Byloje apskritai nėra poreikio aiškinti [CK 6.263 straipsnio](#) taikymą.
- 29.5. Priešingai nei teigia atsakovas, ieškovo garbė ir orumą pažeidžiantys ginčo teiginiai buvo viešai paskleisti. Atsakovas pripažįsta, kad dalis jų buvo pateikti viešai visam Lietuvos bankui matomose dokumentų rezoliucijose, dalis – viešuose visų Lietuvos banko tarnautojų susirinkimuose, dalis – Lietuvos banko valdybos nariams. Pagal kasacinio teismo praktiką, informaciją ar įžėidžiančią nuomonę sužinojus bent vienam trečiajam pašaliniam asmeniui, laikytina, kad ji buvo paskleista. Atsakovo viešai išsakyti teiginiai sulaukė didžiulio visuomenės dėmesio, todėl pažėnino ieškovo asmens garbė ir orumą.
- 29.6. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad taikoma nuomonės nepagrįstumo prezumpcija ir atsakovas turi įrodyti, kad jo paskleista nuomonė turi pakankamą faktinį pagrindą ir ja nebuvo siekta sumenkinti, įžeisti ieškovo ar kitaip specialiai jam pakenkti ([CK 1.8 straipsnio 1 dalis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-247-701/2020](#)). Viešų žėminančių epitetų vartojimas kalbant apie ieškovą, kuris vadovavo Seimo komisijai, sukurta praėties valstybės problemoms iširti ir panašioms situacijoms bei pasekmėms valstybėje užkardyti, yra ieškovo žėminimas neturint jokio tikslo kelti viešąjį interesą ginti turinčią diskusiją ar informuoti visuomenę.
- 29.7. Atsakovo vengimas pateikti savo paties sudarytą dokumentą (įrodymą), paaikškinimus, Lietuvos banko valdybos nutarimą turi būti aiškinamas pagal *contra spoliatorem* (pažeidėjui nepalankus) taisyklę.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl asmens garbės ir orumo gynimo, asmens saviraiškos laisvės ribų

30. Asmens saviraiškos laisvė – saugotina demokratinės visuomenės teisinė vertybė – įtvirtinta tiek tarptautiniu, tiek nacionaliniu lygmeniu (Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 10 straipsnis; Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnis; Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalis). Tačiau asmens teisė laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus, gauti ir skleisti informaciją, idėjas nėra absoliuti (Konstitucijos 25 straipsnio 3 dalis, Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 2 dalis).
31. Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencijoje nurodoma, kad saviraiškos laisvė turi savo ribas, net jei diskutuojama visuomenėje svarbiais bendrojo intereso klausimais, turi būti gerbiamos kitų asmenų teisės (garbė ir orumas, dalykinė reputacija ir pan.) (žr., pvz., EŽTT *mutatis mutandis* (su būtinais (atitinkamais) pakeitimais) 2000 m. birželio 27 d. sprendimą byloje *Constantinescu prieš Rumuniją*, peticijos Nr. 28871/95).
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad teisė į garbė ir orumą suprantama kaip asmens teisė reikalauti, jog viešojo nuomonė apie jį būtų formuojama žinių, atitinkančių tikruosius jo poelgius, pagrindu ir moralinis vertinimas atitiktų tai, kaip jis tikrovėje vykdo įstatymų, bendražmogėškos moralės normų reikalavimus (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. sausio 27 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-1-219/2015](#)).
33. Kasacinio teismo konstatuota, kad kai asmuo, įgyvendindamas savo teisę skleisti informaciją, pažeidžia teisės normų nustatytus reikalavimus ir kito asmens teises ir teisėtus interesus, jam taikoma teisinė atsakomybė (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-141-690/2016](#) 21 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
34. [CK 2.24 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta, kad asmuo turi teisę reikalauti teismo tvarka paneigti paskleistus duomenis, žėminančius jo garbė ir orumą ir neatitinkančius tikrovės, taip pat atlyginti tokių duomenų paskleidimu jam padarytą turtinę ir neturtinę žalą. Kasacinio teismo jurisprudencijoje pripažįstama, kad garbė ir orumas pagal [CK 2.24](#) straipsnį ginami nustačius tokių faktų visetą: pirmą, žinių paskleidimo faktą, antrą, faktą, kad žinios yra apie ieškovą, trečią, faktą, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės, ir, ketvirtą, faktą, kad žinios žėmina asmens garbė ir orumą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-127-403/2018](#) 29 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
35. Kasacinio teismo praktikoje taip pat išaiškinta, kad asmens garbė ir orumas gali būti pažėminti, taip pat dalykinė reputacija gali būti pažeista ne tik paskleidžiant tikrovės neatitinkančius duomenis, žėminančius jo garbė ir orumą, bet ir paskleidžiant nuomonę, kuri yra nesąžininga,

neturinti pakankamo faktinio pagrindo, suponuojanti neigiamas visuomenės nuostatas dėl asmens, apie kurį reiškia nuomonė, yra įžeidžianti. Nuomonės paskleidimo atvejai nepatenka į [CK 2.24 straipsnio](#) reguliavimo dalyką, todėl nuomonės paskleidimu pažeistos asmens teisės negali būti teismo ginamos [CK 2.24 straipsnio](#) pagrindu ir ši teisės norma joms ginti teisme netaikytina (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 20 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-247-701/2020](#) 36, 44 punktus). Taigi atsakovo paskleistos informacijos kvalifikavimas kaip žinios ar nuomonės yra teisiškai reikšmingas sprendžiant dėl taikytino ieškovo pažeistų teisių gynimo būdo.

36. Teismas, nagrinėdamas bylą dėl garbės ir orumo ar dalykinės reputacijos gynimo, nustatęs, jog asmens teisės buvo pažeistos ne žinios, o nuomonės paskleidimu, jas gina ne [CK 2.24 straipsnio](#), o [CK 1.137, 6.263 straipsnių](#) pagrindu, taikydamas civilinę deliktinę atsakomybę ir (arba) kitus ieškovo pasirinktus pažeistų jo teisių gynimo būdus, be kita ko, pažeidimo pripažinimą (t. y. pripažinimą, kad paskleista nuomonė žemina asmens garbę ir orumą ar dalykinę reputaciją) (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-247-701/2020](#), 52 punktas).
37. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad tai, ar konkrečiame teiginyje yra paskelbta žinia, ar išsakyta nuomonė, turi būti sprendžiama vadovaujantis tuo, kad žinia yra informacija apie faktus ir jų duomenis. Faktas – tai tikras, nepramanytas įvykis, dalykas, reiškinys; duomenys – fakto turinį atskleidžianti informacija; žinia – informacija apie faktus ir jų duomenis, t. y. reiškinius, dalykus, savybes, veiksmus, įvykius, grindžiamus tiesa, kurią galima užtikrinti patikrinimo bei įrodymo priemonėmis. Žinia yra laikomas teiginys, kuriuo kas nors tvirtinama, konstatuojama, pasakoma ar pateikiama kaip objektyviai egzistuojantis dalykas. O nuomonė – tai asmens subjektyvus faktų ir duomenų vertinimas. Žiniai taikomas tiesos kriterijus, jos egzistavimas gali būti patikrinamas įrodymais ir objektyviai nustatomas. Nuomonė turi turėti pakankamą faktinį pagrindą, tačiau ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, nuomonės teisingumas nėra įrodinėjamas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 10 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-141-690/2016](#) 25 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2016 m. rugsėjo 23 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-394-684/2016](#) 39 punktą).
38. Darant išvadą dėl paskleistos informacijos pobūdžio būtina atsižvelgti į visą kontekstą, kuriame ji pateikta, informacijos pateikimo konstrukciją, pagal kurią sprendžiama, ar autorius teikia informaciją apie su asmeniu susijusį faktą ką nors teigdamas, nurodydamas, ar pateikia savo tam tikrų duomenų subjektyvų vertinimą, kaip jis supranta teikiamus duomenis. Nuomonės ir faktus galima atskirti nustatčius, ar sakiniai suformuluoti kaip teiginys, ar kaip pasiūlymas, dvejonė, abejonė, klausimas, ar dar kitokia forma (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. sausio 27 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-1-219/2015](#) ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).
39. Pagal kasacinio teismo išaiškinimus nuomonė turi būti reiškia sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškraipant faktų ir duomenų; pagrįsta ir objektyvi kritika ginama, jei ji išreiškia tinkamai – neįžeidžiant asmens, nesiekiant jo žeminti ir menkinti, o turint pozityvų tikslą – išryškinti asmens ar jo veiklos trūkumus ir siekiant juos pašalinti. Subjektyvūs samprotavimai pripažintini žeminančiais garbę ir orumą (įžeidžiančiais), kai jie nesąžiningi, neturintys objektyvaus faktinio pagrindo, suponuoja neigiamas visuomenės nuostatas dėl asmens, apie kurį reiškia nuomonė. Neetiška, nesąžininga, nesiremiant jokiais argumentais ar faktais arba tam tikrus faktus nutylinant reiškia nuomonė taip pat pripažinta įžeidžiančia asmens garbę ir orumą (žr. pirmiau nurodytą kasacinio teismo nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-1-219/2015](#)).
40. Pasisakant dėl įrodinėjimo naštos paskirstymo kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, jog nepaisant to, kad atsakomybė už paskleistą nepagrįstą nuomonę taikoma ne [CK 2.24 straipsnio](#) pagrindu, įrodinėjimo našta byloje dėl nuomonės paskleidimo paskirstoma taip pat, kaip ir byloje dėl tikrovės neatitinkančių duomenų, žinios paskleidimo, t. y. taikoma nuomonės nepagrįstumo prezumpcija ir atsakovas turi įrodyti, kad jo paskleista nuomonė turi pakankamą faktinį pagrindą ir ja nebuvo siekta sumenkinti, įžeisti ieškovo ar kitaip specialiai jam pakenkti ([CK 1.8 straipsnio](#) 1 dalis). Kadangi nuomonė yra subjektyvus tam tikros situacijos, faktų vertinimas, sprendžiant dėl jos pagrįstumo, sąžiningumo, etiškumo turi būti nustatytas paskleistos informacijos turinys, tekstas ir kontekstas, nes ne už kiekvienos nepagrįstos nuomonės paskleidimą gali būti taikoma civilinė atsakomybė, o tik už tokios, kuri pažemino fizinio asmens garbę ir orumą ar pažeidė juridinio asmens dalykinę reputaciją. Tai, ar paskleista nuomonė pažeidžia asmens, apie kurį ji paskleista, interesus, lemia asmens subjektyvus savęs vertinimas ir tai, kaip visuomenė suprato ginčijamus teiginius (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-247-701/2020](#), 57–59 punktai).
41. Akcentuotina, kad nuomonei įvertinti teismui visų pirma reikia nustatyti, kokia nuomonė buvo paskleista, t. y. nustatyti jos turinį ir paskleidimo faktą. Nuomonės turinį, kuris yra fakto klausimas, kaip ir jos paskleidimo faktą, teismas nustato pagal įrodymų vertinimo taisyklės įvertinęs byloje surinktus įrodymus. Šių faktų įrodinėjimo pareiga tenka ieškovui.
- . Tai, kaip atsakovo išsakytus teiginius suprato ieškovas, savaime nereiškia, kad būtent tokia nuomonė apie jį buvo paskleista (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-247-701/2020](#), 59 punktas).
42. Įrodinėti nuomonės turinį, kontekstą galima tiek tiesioginiais, tiek netiesioginiais įrodymais. Pastarųjų įrodomoji galia yra silpnesnė. Ieškovas, egzistuojant tiek tiesioginiams, tiek ir netiesioginiams įrodymams, laisvai disponuojant priklausančiomis procesinėmis teisėmis pasirinkęs strategiją savo reikalavimų pagrindą įrodinėti netiesioginiais įrodymais, prisiima riziką, kad jo reikalavimas gali būti teismo atmetas kaip nepagrįstas. Tokio, kaip nagrinėjama, pobūdžio bylos yra dispozityvios ir teismas neturi pareigos pats savo iniciatyva rinkti įrodymų. Teismas turi įvertinti byloje pateiktus įrodymus ir spresti dėl jų pakankamumo teisiškai reikšmingoms bylos aplinkybėms nustatyti ir teismo išvadoms pagrįsti. Šaliai neįvykdžius jai tenkančios atitinkamos aplinkybės buvimo įrodinėjimo pareigos, teismas konstatuoja tos aplinkybės buvimą esant neįrodyta.
43. Kasacinio teismo praktikoje pažymima, kad kiekvienu atveju, nustatydamas, ar buvo žinių (faktų ir duomenų) paskleidimo faktas, teismas turi išsiaiškinti, ar ši informacija tapo žinoma trečiajam asmeniui. Sąvoka „paskleidimas“ apima konkrečių duomenų perdavimą bet kokiomis priemonėmis (žodžiu, raštu, laišku, įsakymu ir pan.), per visuomenės informavimo priemones, elektroniniu paštu, internetu ir pan. bent vienam asmeniui, išskyrus tą, apie kurį tie duomenys skleidžiami. Duomenys laikomi paskleistais, kai juos, be asmens, apie kurį jie paskleisti, sužino dar bent vienas pašalinis asmuo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. spalio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-507/2006](#); 2018 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-127-403/2018](#), 31 punktas).
44. Tačiau kai duomenys yra paskleisti kreipimesi (pareiškime, skunde) į valstybės (savivaldybės) pareigūnus dėl jų kompetencijai priskirtų klausimų sprendimo, teismas turi aiškintis, ar kreipimasis (pareiškimas, skundas) buvo paskleistas tretiesiems (nesusijusiems su skundo tyrimu) asmenims. Kai atitinkamo kreipimosi (pareiškimo, skundo) turinys tampa žinomas pareigūnams dėl jų tarnybinių pareigų, reglamentuotų teisės aktais, vykdymo, tai netaikytina duomenų paskleidimu, jei ši informacija pareigūnų nėra pranešama tretiesiems (nesusijusiems su skundo,

pareiškimo tyrimu, žinojimu) asmenims (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-56/2004; 2006 m. balandžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-264/2006).

45. Teisėjų kolegija pažymi, kad kasacinis teismas savo praktikoje, nagrinėdamas tokio pobūdžio kaip ši bylas, yra pripažinęs pagrindą naikinti kasacinę tvarką skundžiamus teismų procesinius sprendimus dėl to, jog bylą dėl garbės ir orumo, dalykinės reputacijos gynimo nagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nagrinėjo tik [CK](#) 2.24 straipsnio taikymo kontekste ir nevertino reikalavimo pagal kitą teisinį pagrindą – [CK](#) 1.137 straipsnį, tokiu būdu neįvertinę visų šiam reikalavimui teisingai išspręsti turinčių reikšmės aplinkybių (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-247-701/2020](#); 2021 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-109-684/2021](#)). Toks aiškinimas susijęs su tuo, kad būtent teismas kvalifikuoja ginčo teisinius santykius, atsižvelgdamas į ieškinyje nurodomą ieškinio faktinį pagrindą ir dalyką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. rugsėjo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-330-916/2017, 19 punktą; 2021 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-43-1075/2021](#), 39 punktą).
46. Tačiau tokiu atveju, kai teismas, kvalifikuodamas teisinius santykius, pripažįsta, kad buvo paskleista nuomonė, o ne žinia, laikydamasis rungimosi ir šalių procesinių teisių lygybės principų ([CPK](#) 12 ir 17 straipsniai), privalo užtikrinti, kad ginčo šalims būtų suteikta galimybė pasisakyti ir išreikšti poziciją dėl bylos aplinkybių pagal teismo nustatytą teisinį ieškinio pagrindą. Toks reikalavimas tiesiogiai susijęs su Konstitucijos 30 straipsnyje įtvirtinta asmens teise į teismą ir Konvencijos 6 straipsnyje įtvirtinta teise į teisingą bylos nagrinėjimą. Šios asmens teisės būti išklausytam pažeidimas lemia esminį proceso pažeidimą, dėl kurio byla galėjo būti išspręsta neteisingai, neįvertinus visų ginčui reikšmingų aplinkybių.
47. Bylą nagrinėjęs pirmosios instancijos teismas ieškovo ieškinį atmetė pripažindamas, kad ieškovas neįrodė žinių paskleidimo fakto, neįrodė fakto, kad atsakovas išsakė ieškovo nurodomus ginčo teiginius ir kad jie yra apie ieškovo. Teismas nustatė šias aplinkybes: atsakovas, būdamas Lietuvos banko valdybos pirmininkas bei deleguodamas užduotį rengti atsakymą parlamentinei krizės tyrimo komisijai, vidaus dokumentų sistemoje surašė tokio turinio rezoliuciją: „Na, štai ir sulaukėme. Tai dabar mesime visus darbus velniop ir tuščiomis apsuksomis gaminsime atsakymus. Na, aš jau visiškai nieko nesuprantu, beprasmiškesnio darbo nesu matęs. Nežinau, pasitarkime, bet tais klausimais, kurie liečia viešuosius finansus gal sakau tegu ir atsakinėja už juos atsakingi. Aš skaičiuoju iki dešimt, atsigeriu vandens, nes priešingu atveju tuoj prabilsiu netautiniu folkloru. Galėjo dar paklausti, kad nužudė JFK bei kur paslėpta Vytauto Didžiojo karūna“; 2018 m. rugsėjo 14 d. visuotinio banko tarnautojų susirinkimo metu užfiksuoti šie atsakovo teiginiai „<...> ir vėlgi, sieju tada su ta antra skaidre ir su „politiniu sezonu“. Be jokios abejonės, gausime per kupras, ta prasme. Aš tiesiog noriu pasakyti, kad mes, kad mes, ir aš įsivaizduoju – Lietuvos bankas, esame į priekį žiūrinti institucija. Ta prasme mūsų nedomina marodieravimas, mūsų nedomina santykiai su lavonais, ta prasme, mes žiūrime į priekį. Na, bet yra visuomenės dalis, atskiri atstovai, kurie, jei nemoka kurti, tai jie geriau, ta prasme, tada kapstosi po praeitį. Tai čia ne mūsų kelias. Todėl šitas kelias yra būtent kelias į priekį <...>“; 2019 m. balandžio mėn. vykusio visuotinio Lietuvos banko tarnautojų susirinkimo metu atsakovas neįvardytas asmenis, manančius, kad bankai Lietuvoje sukėlė krizę, lygino *suplokščios žemės teorijos šalininkais* ir *melagingų žinių skleidėjais*. Taip pat pripažino, kad duomenų, kokių tiksliai teiginius ir kokiam kontekste atsakovas pasakė šio susirinkimo metu, ieškovas į bylą nepateikė.
48. Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgęs į ieškovo ieškinyje nurodytą reikalavimą bei pripažinęs, kad būtent ieškovui kyla pareiga įrodyti ginčo teiginių paskleidimo faktą, taip pat ir faktą, kad žinios yra apie jį, konstatavo, jog pateikti byloje duomenys nesudaro pagrindo pripažinti, kad būtent ieškovo ieškinyje nurodyti atsakovo teiginiai, kuriuos ieškovas prašo pripažinti kaip žeminančius jo garbę ir orumą, atsakovo buvo paskleisti. Be to, sulyginęs ieškovo nurodytus ginčo teiginius su pasakytais atsakovo, pripažino, jog ieškovas neįrodė, kad atsakovas paskleidė ieškinyje nurodytus teiginius. Konstatavo, jog atsakovo išsakyti teiginiai informacijos gavėjo be jokių papildomų paaiškinimų ar interpretacijų savaime negalėtų būti suvokti, jog jie apie ieškovo. Kaip tai patvirtinanti vertino faktą, jog banko darbuotojas šiuos teiginius buvo suvokęs kaip pasakytus apie jį.
49. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas atsakovo banko visuotiniuose tarnautojų susirinkimuose išsakytas mintis, jog visuomenės dalis, atskiri jos atstovai, nemoka kurti, todėl geriau kapstosi po praeitį, vertino kaip atsakovo išsakytą nuomonę. Be to, pripažino, kad ši atsakovo nuomonė buvo išsakyta apie ieškovo. Tokią išvadą teismas padarė sprenddamas, jog atsakovas minėtą nuomonę išdėstė vertindamas atliekamą parlamentinį tyrimą dėl vietinių ir regioninių veiksmų ir aplinkybių, lėmusių 2009–2010 metų krizės Lietuvoje reikšinius ir viešųjų finansų būklę, ir kad todėl tokia nuomonė atspindi atsakovo nuomonę apie komitetą, kuriam pavesta atlikti tyrimą, vadovą, t. y. ieškovo. Taip pat grindžiama tuo, kad tai pripažino pats atsakovas atliekamo tyrimo dėl jo elgesio atitikties Lietuvos banko tarnautojų etikos kodeksui metu tyrimą atliekančiai institucijai, ir tai nurodyta 2019 m. rugpjūčio 27 d. Valdybos nutarime Nr. 03-159. Analogiškai teismas įvertino atsakovo frazę „melagingų naujienų skleidėjas“ kaip išsakytą apie ieškovo.
50. Apeliacinės instancijos teismo išvada, kad šios nutarties 49 punkte įvardyti kaip atsakovo apie ieškovo išsakyti teiginiai yra atsakovo nuomonė, o ne žinia, nėra ginčijama, tačiau kasaciniame skunde atsakovas nurodo, kad jam apeliacinės instancijos teismas nesuteikė teisės pasisakyti dėl įrodinėtinių aplinkybių nauju pagrindu, t. y. dėl ieškovo nurodytų teiginių vertinimo kaip nuomonės. Pagal [CPK](#) 353 straipsnio 1 dalį kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Todėl teisėjų kolegija vadovaujasi šia nustatyta aplinkybe, t. y. kad atsakovo išsakyti teiginiai yra nuomonė. Kasacinio nagrinėjimo dalyką teisės taikymo aspektu sudaro apeliacinės instancijos teismo nutartis, kuria dalis ieškinio reikalavimų patenkinta, t. y. išvada, jog atsakovas 2018 m. rugsėjo 14 d. ir 2019 m. balandžio mėn. vykusiuose Lietuvos banko visuotiniuose tarnautojų susirinkimuose teiginiais, jog ieškovas yra atskiras visuomenės atstovas, kuris nemoka kurti, tai geriau kapstosi po praeitį, bei teiginiu, kad jis yra melagingų naujienų skleidėjas, išreiškė nuomonę, žeminančią ieškovo garbę ir orumą. Todėl dėl apeliacinės instancijos teismo nutarties, kuria dalis ieškinio reikalavimų atmesta, teisėjų kolegija nepasisakys.
51. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į pirmiau aptartą kasacinio teismo formuojamą teismų praktiką, nusprendžia, jog apeliacinės instancijos teismas netinkamai tarp šalių paskirstė įrodinėjimo našta, sprenddamas, jog įrodymus, pagrindžiančius tai, kokių teiginius išsakė atsakovas visuotiniuose banko tarnautojų susirinkimuose, turėjo pateikti atsakovas, kadangi jis tokią galimybę turėjo. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, jog ieškovas įrodė atsakovą paskleidus apie ieškovo šios nutarties 49 punkte nurodytus teiginius, vadovaudamasis vien tuo, kad atsakovas nepateikė visuotinio banko tarnautojų susirinkimų įrašų. Toks įrodinėjimo naštos paskirstymas neatitinka šios nutarties 41 punkte nurodytos kasacinio teismo praktikos, jog būtent ieškovui tenka pareiga įrodyti, kokių konkrečiai teiginius paskleidė atsakovas ir kad jie yra apie ieškovo. Atitinkamai išvada dėl minėtų teiginių turinio padaryta netinkamai įvertinus įrodymus. Pažymėtina, kad ieškovas, laisvai disponuodamas turimomis procesinėmis teisėmis, apeliaciniu skundu neskundė pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria buvo atmestas jo prašymas išreikalauti iš Lietuvos banko visuotinio banko tarnautojų susirinkimo įrašą. Be to, apeliacinės instancijos teismas, darydamas išvadą, jog atsakovo išsakyti teiginiai yra būtent apie ieškovo, nepagrįstai rėmėsi kaip tai patvirtinančiu atsakovo pripažinimu, skirtu atsakovo elgesi dėl jo atitikties Etikos kodeksui tyrusiai Lietuvos banko valdybai.
52. Atsižvelgiant į šios nutarties 44 punkte pateiktą kasacinio teismo išaiškinimą, tarybinio tyrimo pagal kompetenciją metu išsakyta asmens pozicija dėl jo teiginių adresato neturėtų būti vertinama kaip informacijos paskleidimas, atitinkamai kaip informacijos paskleidimas apie konkretų asmenį, o nagrinėjamos bylos atveju – kaip nuomonės paskleidimas apie ieškovo. Apeliacinės instancijos teismo išvada apie tai, kad atsakovas nuomonė, jog visuomenės dalis, atskiri jos atstovai, nemoka kurti, todėl geriau kapstosi po praeitį, išsakė vertindamas atliekamą parlamentinį tyrimą dėl vietinių ir regioninių veiksmų ir aplinkybių, lėmusių 2009–2010 metų krizės Lietuvoje reikšinius ir viešųjų finansų būklę, nėra motyvuota ir pagrįsta byloje nustatytais faktinėmis aplinkybėmis, taip pat nėra nurodyti argumentai, kuriais būtų paneigta priešinga pirmosios instancijos teismo išvada. Be to, teisėjų kolegija sutinka su atsakovo kasacinio skundo argumentu, jog apeliacinės instancijos teismas, pripažindamas atsakovo teiginius nuomone, netinkamai nustatė įrodinėtinas aplinkybes, neatsižvelgė į anksčiau aptartą kasacinio teismo formuojamą praktiką tokio pobūdžio byloje, nesant tam pagrindo vertino atsakovo nuomonę tiesos aspektu.

53. Padaryti apeliacinės instancijos teismo procesiniai pažeidimai, netinkamai paskirsčius įrodinėjimo našą tarp šalių, netinkamai nustačius įrodinėtinas aplinkybes bei neišklačius atsakovo pagal šio teismo nustatytą skirtingą teisinį ieškinio pagrindą, lėmė, kad byla galėjo būti neteisingai išspręsta. Tai sudaro pagrindą panaikinti tą kasacinę tvarką skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį, kuria buvo patenkintas ieškovo ieškinys, ir perduoti šią bylos dalį iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

54. Kasaciniam teismui nutarus perduoti bybos dalį nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui, šalių kasaciniame teisme turėtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti apeliacinės instancijos teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu ([CPK](#) 93, 98 straipsniai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. rugsėjo 21 d. nutarties dalį, kuria buvo pripažinta, jog atsakovas V. V. 2018 m. rugsėjo 14 d. ir 2019 m. balandžio mėn. vykusiuose Lietuvos banko visuotiniuose tarnautojų susirinkimuose teiginiais, kad ieškovas S. J. yra „atskiras visuomenės atstovas, kuris nemoka kurti, tai geriau kapstosi po praeitį“ ir kad jis yra „melagingų naujienų skleidėjas“, išreiškė nuomonę, žeminančią ieškovo garbę ir orumą, ir nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų panaikinti ir šią bylos dalį perduoti iš naujo nagrinėti Vilniaus apygardos teismui.

Kitą Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. rugsėjo 21 d. nutarties dalį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Andžej Maciejewski

Algirdas Taminskas

Dalia Vasarienė